

सेंट मारग्रेट सी० सै० स्कूल
प्रतिदर्श पत्र वार्षिक परीक्षा 2024-25

विषय : संस्कृत

कक्षा : आठवीं

समय: 2.30 घंटा

कुल अंक: 60

प्रश्न 1. निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए। (1x5=5)

व्याघ्रः अस्माकं राष्ट्र-पशुः। अतीव मनोहरः अयम्। अस्य शरीरे पीत-कृष्ण वर्णाः पंक्तयः नितरां शोभन्ते। कदाचित् अयं सघनेषु वनेषु निर्भयं विहरति स्म। हन्तः साम्प्रतम् व्याघ्राणां संख्या अत्यल्पा जाता। व्याघ्र-जातिं सर्वनाशात् रक्षितुं वन-पर्यावरण-मन्त्रालयः अनेकान् उपायान् करोति, परं सर्वे प्रयत्नाः निष्फलाः भवन्ति। कारणं किम्? केषाञ्चित् धूर्तानां लोभः अथ वा वनानां छेदनम्। अस्माकं वन-सम्पत्तिः रक्षितव्या, देशस्य राष्ट्रपशुः चापि रक्षणीयः। परियोजना-व्याघ्रः (Project Tiger) सफलः भवेत्। अन्यथा भविष्यत्-काले वयं पुस्तकेषु अस्य चित्रमेव द्रक्ष्यामः।

प्रश्न

1. अस्माकं राष्ट्रपशुः कः?
2. व्याघ्रं रक्षितुं कः उपायान् करोति?
3. केषां संख्या अत्यल्पा जाता?
4. अस्माकं का रक्षितव्या?
5. कः परियोजना सफलः भवेत्?

प्रश्न 2. निम्नलिखित शब्दों के दो-दो पर्यायवाची अर्थ लिखिए (1x4=4)

क) पक्षी ख) वस्त्रम् ग) देवता घ) मनुष्यः

प्रश्न 3 क) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक पद में दीजिए। (1x4=4)

- i) अर्जुनः तत्र किम् अपश्यत्? ii) ज्ञानेन हीना नराः कैः समानाः?
- iii) कस्य स्मरणमेव अस्माकं आद्यं कर्तव्यम्? iv) सः कुक्कुरस्य मुखं कैः असीव्यत्?

ख) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर पूर्ण वाक्य में दीजिए। (2x2=4)

- i) अर्जुनः किम् अकथयत्? ii) प्रभुदत्तः कीदृशः आसीत्?

प्रश्न 4 विधिलिङ्ग लकार में परिवर्तन कीजिए। (1x3=3)

- (i) यूयं स्ववस्तूनि स्थाने स्थापयत। (ii) वयं आचार्यान् अर्चयामः।
- (iii) त्वं आदिनं दूरदर्शनं मा पश्य।

प्रश्न 5 रेखांकित पद के प्रश्न निर्माण के लिए उचित पद चुनिए। (1x3=3)

(क) परोपकारः पुण्याय।

- i) कः ii) कम् iii) केन

(ख) ज्ञानेन विना पशुभिः समानाः।

- i) केन ii) कानि iii) कः

(ग) वने पाण्डवानां कुक्कुरः अभषत् ।

i) किम् ii) कुत्र iii) किमर्थं

प्रश्न 6 उचित पद चुनकर वाक्य पूरा कीजिए ।

(1x3=3)

- i) सन्यासी शांतस्वरेण _____ । (उक्तवान् / उक्तवती)
ii) कः सः भवान् इति _____ ? (कथयतु / कथयन्तु)
iii) महाराजस्य अहंकारः नष्टः _____ (अभवत् / अभवन्)

प्रश्न 7 उचित क्रिया पद चुनकर रिक्त स्थान भरिए ।

(1x3=3)

कुर्याम्	धावेत्	खादेताम्
----------	--------	----------

क) देवः शीघ्रं _____ ।

ख) अहम् गृहकार्यं _____ ।

ग) अक्षरा विहानः च फलानि _____ ।

प्रश्न 8 शब्दों को अर्थों से मिलाकर लिखिए ।

(1x4=4)

शब्दाः	अर्थाः
अदर्शयत्	बनाने के लिए
निर्मातुम्	क्षोभः
प्रकोपः	गौरव
महिमा	दिखाया

प्रश्न 9. निम्नलिखित शब्दों के विपरीत अर्थ लिखिए ।

(1x4=4)

क) दुःखम् ख) संतोषः ग) एकः घ) पुण्यम्

प्रश्न 10. निम्नलिखित संख्या को संस्कृत में लिखिए ।

(4)

16 35 28 50

प्रश्न 11. निम्नलिखित शब्दरूपों को पूर्ण कीजिए। (कोई 1)

(5)

क) गुरु (उकारान्त - पुल्लिंग)

विभक्तिः	एकवचनं	द्विवचनं	बहुवचनं
तृतीया	_____	गुरुभ्याम्	_____
चतुर्थी	_____	_____	गुरुभ्यः
पञ्चमी	गुरोः	_____	_____
षष्ठी	_____	गुरोः	_____
सप्तमी	गुरौ	_____	_____

अथवा

क) फल (अकारान्त - नपुंसकलिंग)

विभक्ति:	एकवचनं	द्विवचनं	बहुवचनं
द्वितीया	_____	_____	फलानि
तृतीया	_____	फलाभ्याम्	_____
चतुर्थी	फलाय	_____	_____
पञ्चमी	फलात्	_____	_____
षष्ठी	_____	फलयोः	_____

प्रश्न 12. निम्नलिखित धातुरूपों को निर्देशानुसार लिखिए।

(4)

भू धातु लट् लकार

	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथम पुरुष	भवति	_____	_____
उत्तम पुरुष	_____	भवावः	_____

कृ धातु लृट् लकार

	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
मध्यम पुरुष	_____	करिष्यथः	_____
उत्तम पुरुष	_____	_____	करिष्यामः

प्रश्न 13 उचित अव्यय पद चुनकर रिक्त स्थान भरिए ।

(1x3=3)

त्वरितम् , तूष्णीम् , शनैःशनैः

क) इत्थं कथयित्वा सः _____ अभवत् ।

ख) एकलव्यः _____ धनुर्धरः अभवत् ।

ग) सः _____ स्वस्य अंगुष्ठम् अकृन्तत् ।

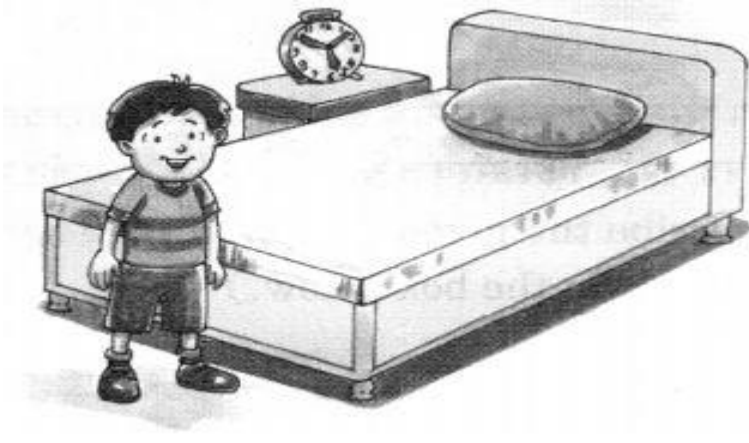
प्रश्न 14 निम्नलिखित सूक्ति का अर्थ लिखिए ।

(2)

ज्ञानेन हीनाः पशुभिः समाना

प्रश्न 15 चित्र देखकर संस्कृत में वाक्य निर्माण कीजिए ।

(5)

- (i) एतत् _____ चित्रम् अस्ति।
(ii) एतस्मिन् चित्रे एकः _____ अस्ति।
(iii) पर्यकस्य _____ एकं काष्ठफलकम् अस्ति।
(iv) काष्ठफलके एका _____ अस्ति।
(v) एकः बालकः _____ गच्छति।

मञ्जूषा - शयनकक्षस्य, शयनाय, पर्यकः, पार्श्वे, घटिका।